

50 річниця програми МаВ
1971 - 2021 ЮНЕСКО

**Пропозиція щодо програми «Прислів'явий килим.
Іспанська мережа біосферних резерватів (RERB),**

«Люди завжди були нерозривно пов'язані з природою, і сьогодні ми живемо у світі, який пов'язаний з нею тісніше, ніж будь-коли, але це не робить його справедливим. Прагнення споживати і накопичувати все більше переважає над універсальним правом насолоджуватися повноцінними стосунками з килимом життя, адже за законами фізики і біології, якщо занадто багато ниток з килима поглинуто в одній його частині, неминуче з'являються дірки в іншій. Дірок стає все більше і більше, і вони дуже погано розподілені в процесі екологічної та глобальної несправедливості в безпрецедентних масштабах (...) Залишилося дуже мало часу, і це буде дуже важко, але у нас ще є час, щоб переплести цей килим і вплести в нього себе, а в ньому кожна нитка тендітна, але загалом килим набуває міцність багатьох, міцність, що складається з безлічі тендітності. Я присвячую цю нагороду всім тендітним, від чистішої люблячої боротьби залежить і залежатиме витривалість килиму Життя на Землі".
Сандра Мирна Діас, лауреатка Премії принцеси Астурійської 2019 року

50 років потому шукаймо мудрість на маргінесах МаВ... Ми - біосфера

Програма ЮНЕСКО «Людина і біосфера» (Man and the Biosphere, MaB) виникла для того, щоб перевірити і спробувати відновити необхідний зв'язок з природою, якого потребує кожне людське суспільство. Сама назва програми вказує на рішення, яке полягає в копулятивному поєднанні «Людина і біосфера», на протизагальному помилковому диз'юнктивному «Розвиток або природа», яке може призвести до такого майбутнього людства, в якому існуватиме безліч проблем, як таке, в якому ми перебуваємо сьогодні, і яке ми уявляємо собі як майбутнє наших дітей через п'ятдесят років.

Західна культура колонізувала планету і рознесла свою віру в технології.

Протягом останніх чотирьох століть розвиток науки, технічних інновацій та культурної творчості на шляху до нескінченного прогресу, можна сказати, що обертався навколо Атлантичного океану. Наважившись перетнути його, культури найменшого і найбільш фрагментованого континенту домоглися першого розширення європейської сфери дії, спершу використавши в якості підтримки процес колонізації Америки. Через три століття у Сполучених Штатах Америки підприємницька культура глобального охоплення і безперервної експансії отримала поштовх, ніби світ міг розширювати свої межі до нескінченності, відтворюючи здивування від більших розмірів планети, яке прийшло з відкриттям Нового Світу, яке починалося як пошук шляху до Індії.

Це було гарячкове марево, яке триває і сьогодні, з пошуком нових технологічних розробок, нових бізнес прибутків, нових прометеївських світів, без урахування потреб у корисних копалинах, екологічного сліду чи культурних змін, що виникають внаслідок цього; без урахування невід'ємних характеристик біосферної складності та складності нашої взаємодії з нею. Вони перетворюють цей невпинний пошук новизни на

експедиції через океани майбутнього, на пошуки terra ignota, для яких не існує картографії.

Складність - це дзеркало, в якому наш вид вимірює свій інтелект

Острівні культури, корінні культури, суспільства, що усвідомлюють свої межі

У влучній візуальній метафорі французький філософ Бруно Латур згадує сцену, коли Галілео Галілей, використовуючи один зі своїх перших телескопів у Венеціанській лагуні, дивився поверх кораблів на найближчі зорі. Цікавлячись і з'ясовуючи, що спільного в їхній динаміці з нашою планетою, він зробив свій внесок у ті перші кроки науки і сучасності, які йшли паралельно з європейським науковим дослідженням світу.

Латур робить висновок, що сьогодні наука повинна змінити свій фокус, повернути свої інструменти і погляд на нашу планету і запитати себе про феномен життя, який робить її придатною для життя, так сильно відрізняючись від тих же сусідніх зірок. Хто робить цю планету придатною для життя?

Так само кожна культура в кожному заповіднику матиме свої особливості, і те, що їх об'єднує, може бути важливим для виявлення нашого нинішнього незнання природи. До 50-річчя МаВ ми пропонуємо навчальну вправу про місцеві культури, які співіснують з найкращими природними територіями на планеті - біосферними резерватами (БР).

Зокрема, деякі острови, визначені ЮНЕСКО як резервати, пропонують прекрасні приклади самообмеження та захисту своєї моделі розвитку. Оскільки їхні культури більше просякнуті місцевими природними умовами, вони іноді знаходять натхнення у власних кордонах. Сприймаючи їх як унікальність, вони включають їх у власну ідентичність.

Зі свого боку, всі біосферні резервати включають до свого призначення екосистеми, де людські культури проводять відповідні заходи для збереження цього розширеного біорізноманіття та природних ресурсів, які забезпечують соціальне життя. Зазвичай ці кроки були результатом багаторічних спроб і помилок, і зараз може бути невідомо, чому все було зроблено саме в такий спосіб для виконання цих завдань. Ось чому необхідно аналізувати мудрість, закладену в рідній мові, адже вона виражає дорогоцінні, а іноді й призабуті знання. Або, можливо, саме метрополійні культури не здатні адекватно перекласти важливі слова корінних народів.

Таким чином, ми розуміємо, що суспільства в біосферних резерватах мають культурні знання і спосіб ставлення один до одного і до природи, яка їх оточує, що є плодом їхньої спільної історії, їхніх економічних і політичних рішень, їхніх конфліктів і співпраці. Тут не йдеться про кількісну оцінку і створення соціальних типологій, а про застосування якісних методів дослідження, які роблять видимим те, що насправді поставлено на карту в цих суспільствах, коли вони мають віношення з природою.

Слова чи прислів'я, з усім їхнім смисловим та емоційним навантаженням, є відкритим вікном у соціальні уявлення людей, які живуть на тій чи іншій території. Як вони живуть на ній, як вони її інтерпретують, як вони страждають або насолоджуються нею... Таким

unesco

Red Española de
Reservas de la Biosfera

КЕРІВНА РАДА
БІОСФЕРНИХ РЕЗЕРВАТІВ ІСПАНІЇ
Дорадчий орган іспанського комітету програми Мав ЮНЕСКО

чином, вони можуть передати свій власний досвід решті управлінських інституцій через власні дискурси.

Ми говоримо про *Килим слів* → *Прислів'яний килим*, про зв'язок людини з природою.

У ХХІ столітті варто глибше замислитися над тим, як ми до цього дійшли. Західна культура дещо втратила. Щось, що заважає їй визнати нездійсненність своєї безмежної жадібності чи безкінечної експансії. І це щось пов'язане з тим, як люди розуміють свою позицію по відношенню до природи, як ми ігноруємо нашу причетність до біосфери і нашу залежність від інших людей.

Про це, а також про культури корінних народів Аб'я-Яли, які досі використовують назву «Мати-Земля» щодня, бо людська спільнота відчуває себе її невід'ємною частиною, розповіла Лоліта Чавес, лідерка корінних народів Гватемали, на курсі «Перед обличчям антропоцену», організованому в 2019 році в рамках святкування сторіччя Сесара Манріке, острів Лансароте. У всіх культурах усіх корінних народів світу визнається взаємозв'язок між космосом, планетою, людським і нелюдським життям та фізичним середовищем.

Якщо Захід щось втратив у своїй планетарній експансії, ми пропонуємо пошукати на маргінесах цієї цивілізації, сьогодні вже метрополії, які вокабулі чи фрази дають ключі до взаємовідносин між людством і природою через слова, які іноді будуть слідами минулого, що збереглися до наших днів, а іноді - новими словами, які не перестануть плести старі і нові відносини.

Суть цієї відкритої і спільної пропозиції, що додається на наступній сторінці, почалася зі схвалення Науковим кабінетом РБ Лансароте, отримання підтримки всіх біосферних резерватів Іспанії та їхньої Наукової ради, щоб направити її до Іспанського комітету з біосферних резерватів, та, якщо вона зацікавить його, подати її до ЮНЕСКО, а звідти - до Всесвітньої мережі біосферних резерватів. Тому варто скористатися П'ятим Всесвітнім конгресом біосферних резерватів у Китаї у 2025 році.

...ooOoo...

unesco

Red Española de
Reservas de la Biosfera

**КЕРІВНА РАДА
БІОСФЕРНИХ РЕЗЕРВАТІВ ІСПАНІЇ**
Дорадчий орган іспанського комітету програми Мав ЮНЕСКО

Прислів'явий **КИЛИМ**

Ми пропонуємо ЮНЕСКО започаткувати Ініціативу «Прислів'явий килим» для Всесвітньої мережі біосферних резерватів, щоб відібрати слова або приказки, прислів'я, загадки, молитви, ромansi... в яких визнається зв'язок людини з природою, з народних мов, якими розмовляють громади, що входять до цієї всесвітньої мережі.

Елементи усної народної творчості, які шукає програма «Прислів'явий килим», є такими:

- Природні кордони
- Екологічна залежність
- Люди в суспільстві - Ми є частиною природи. Ми - біосфера.

Одним із тих слів, від яких відмовилися на Заході, було слово «Гея». У ті ж роки, коли була створена Програма біосферних резерватів, із західних наукових розробок Д. Лавлока та Л. Маргуліса, нам довелося повернутися на 25 століть назад, щоб знайти ім'я грецької богині Геї, яким можна було б позначити таку гіпотезу, а тепер і наукову теорію, яка бачить однозначні ознаки того, що все пов'язане з усім, що павутина життя, яка робить Планету придатною для життя, має величезну складність, з рівнями системної інтеграції, що має спонукати до більшої смиренності та обережності у нашій діяльності і розвитку.

Вересень 2023 - Іспанська мережа біосферних резерватів

У вересні 2024 року Рада керівників Іспанської мережі біосферних резерватів схвалила програму «**Прислів'явий килим**», спрямовану на поширення забутих знань задля просування до сталого розвитку.

Її мета - виявити приказки, які використовують/пам'ятають громади, що живуть у біосферних резерватах RERB, щоб представити їх під час Міжнародного дня біосферних резерватів, визначеного ЮНЕСКО.

Починаючи з 2023 року, робоча група RERB періодично збирається для обговорення цієї ініціативи під координацією та керівництвом Акіліно Мігелеса Лопеса, менеджера біосферного заповідника Лансароте, для моніторингу прогресу програми.

Ця програма буде представлена на 5-му Всесвітньому конгресі біосферних резерватів у Ханчжоу, Китай, Іспанською мережею та технічними секретаріатами тематичних мереж, в яких бере участь Іспанія:

- Всесвітня мережа острівних і прибережних біосферних резерватів
- Всесвітня мережа гірських біосферних резерватів